सोमसुत् पु॰ सोमं सुतवान् सु–भूते क्विप्। यज्ञार्थं कृत-सोमलतानिष्पीडने त्रि॰ को॰।

सोमसुता स्त्री ६त॰। नर्मदानद्याम् राजनि॰। २बुधे पु॰ सोमोद्भवादयोऽत्र यथावयम् पुं॰स्त्री॰। [सोमाभिषवे

सोमसुत्वन् पु॰ सोमं सुतवान् सु–भूते क्वनिप्। कृतसोमर-

सोमसूत्र न॰सोमस्य अन्नस्य सूत्रमिव प्रणाली। १जलनिर्गम प्रणाल्याम् शिवलिङ्गस्यगौरीपट्टस्य २जलनिर्गमस्थाने च "सोमसूत्रं न लङ्घयेत्" तन्त्रम्। [रक्तकैरवे रत्नमा॰।

सोमाख्य न॰ सोमं सुताभेदमाख्याति वर्णेन आ+ख्या–क।

सोमातिपूत पु॰ सोमोऽतिपूतो वात्तो सुखभिन्नच्छिद्रेण येन अति+पू–कर्मणि क्त। हते सोमरसपाने आश्विनयोः सुखभिन्ननासिकादिच्छिद्रैः सोमरसपानकर्त्तरि तस्य सौत्रामण्यामधिकारः सौत्रामणीशब्दे दृश्यः।

सोल्लुण्ठ त्रि॰ सह उल्लुण्ठेन सादेशः। भूमौ पार्श्वपरिवर्त्तादियुक्ते १अश्वादौ हला॰ २स्तुते निन्दापरतया निन्दाया वा स्तुतिपरतया युक्ते ३वाक्ये च।

सोल्लुण्ठन न सह उल्लुण्ठनेन सादेशः। अन्यथास्थितस्य अन्यरूपेण परिवर्त्तनसहिते वाक्ये (स्तुतिपरस्य निन्दापरता निन्दापरस्य च स्तुतिपरता रत्नेव कल्पके वाक्ये)।

सोष्मन्तोहोम पु॰ सोष्मन्तौ सूत्रापद्धत्यासहप्रवर्गौ ज्ञात्वा कार्य्य+होमः। सोष्मन्तौ आसहप्रवर्गौ हितार्थ कर्त्तव्ये होमभेदे तत्प्रकारः सं॰त॰ दृश्यः।

सौकर्य्य न॰ सुकरस्य भावः कर्म वा ष्यञ्। १सुनायासमाध्यत्वे जटा॰। २सुकरस्य कर्मणि च।

सौखसुप्तिक त्रि॰ सुखसुप्तिं सुखेन शयनं पृच्छति ठञ्। प्रातःकाले सुखशयनप्रश्नके वैतालिकादौ हेमच॰।

सौखिक त्रि॰ सुख प्रयोजनमस्य ठक्। सुखाभिलाषिणि (सौखिन)।

सौख्य न॰ सुखमेव स्वार्थे ष्यञ्। सुखे हेमच॰।

सौगत पु॰ सुगत–एव अण्। १सुगते बुद्धभेदे हेमच॰ तच्छिष्ये च। २सुगतसम्बन्धिनि त्रि॰। सुगतमत मधीते अण्। ३सुगतमताध्यायिनि त्रि॰। [शब्दर॰।

सौगन्ध न॰ सुष्ठु गन्धोऽस्य स्वार्थे अण्। कर्पूरे रामकर्पूरे

सौगन्धिक न॰ सुष्ठु गन्धः सुगन्धः सोऽस्त्यस्य ठन् स्वार्थे अण्। १कह्लारे अमरः। २सुगन्धके पु॰ अमरः। सुगन्धं व्यवहरति ठक्। (गन्धी) ३सुगन्धद्रव्यव्यवहर्त्तरि त्रि॰ मेदि॰। ४पद्मभेदे भा॰ व॰ सौगन्धिकाहरणपर्व्व। [हेसुगन्धी।

सौगन्ध्य न॰ सुगन्धस्य भावः ष्यञ्। १सुगन्धे। स्वार्थे ष्यञ्।

सौचिक पु॰ सूचीं तत्कर्मजीवनमुपजीवति ठञ्। (दरजी) जीवनकारके अमरः। ६तृ। सौचि तथाय शब्दर॰।

सौजन्य न॰ सुजनस्य भावः ष्यञ्। १सुजनतायां २सद्व्यवहारे च "सौजन्यजन्यं यशः" मल्लिनाथः।

सौण्डी स्त्री सुण्डा तदाकारोऽस्त्यस्याः अच् ङीप् पृषो॰ अस्य सः। गजपिप्पल्याम् शब्दच॰।

सौत्र पु॰ पाणिन्यादिभिः सूत्रेण कर्मविशेषाय पठित अण्। पाण्यादिदृगणीयभिन्नेन सूत्रमात्रे कार्य्यभेदार्थं पठनेन १धातुषु। सूत्रं यज्ञसूत्रमर्हति अण्। २शिष्टे हेमच॰।

सौत्रामणी स्त्री सुत्रामा इन्द्रो देवताऽस्य अण् सुपूर्वात् न टिलोपः अत्वम्। दृष्टिभेदे तत्र हि सुराणां विप्राणां विहितम्। "सौत्रामण्यां सुरां पिबेत्" स्मृतिः। स च यज्ञः कारकामस्य ब्राह्मणस्यैव कर्त्तव्यः तत्राधिकारिविशेषः कात्या॰श्रौ॰१९ १ क॰ ठक्कः। "ब्राह्मणयज्ञः सौत्रामण्यधिकामस्य" सू॰। "ब्राह्मणयज्ञं क्षत्रियवैश्ययोर्निवृत्त्यर्थम्" कर्कः। "अग्निचित्सोमयाजिसोमातिपूतसोमयाजिनाम्" सू॰ "एभिस्तु निमित्तैः सौत्रामणी भवति। तत्राग्निचित्सोमयाजीति ग्रहणम् अग्निमतः सोमस्याङ्गं यथा स्यादिति च हि कल्पवान् निष्कलीकाग्निरिति एवं च सत्याग्निमत्सोमयागान्तं सौत्रामणी भवति। ननु चानग्निमतोऽपि सोमस्याङ्गत्वेन सौत्रामणी श्रूयते "सोमेनेष्ट्वा सौत्रामण्या यजेतेति नैतदेवम् अग्निं चित्वा सौत्रामण्या यजेतेत्यस्य वाक्यस्याग्निप्रकरणे श्रुतत्वात् तदङ्गता युक्ता यस्य प्रकरणम् तस्यान्यद्विधीयमानं तदङ्गमेव भवतीति न्यायम्। सोमेनेष्ट्वा सौत्रामण्या यजेतेति सौत्रामणीप्रकरणे पाठः तेन प्रस्तुतविपरिवर्त्तया सोमस्यैव सौत्रामण्यङ्गता भवति न सौत्रामण्याः सोमाङ्गता यथा "वाजपेयेनेष्ट्वा बृहस्पतिसवेन यजेतेति" वाजपेयं प्रकृत्य विधानात् वाजपेयाङ्गतां बृहस्पतिसवस्य प्राप्तानग्निमति सोमे सौत्रामणी "सोमेनेष्ट्वा सौत्रामण्या यजेतेति किमर्थस्तर्हि पाठः अग्निमत् सोमस्याङ्गत्वादोऽवमित्यदोषः। बहाऽग्निं चित्वेत्यस्यैव शेषोऽयम् अग्निमता सोमेनेष्ट्वेत्येतदुक्तं भवति। सोमातिपूतसोमयाजिनोश्च सौत्रामणी भवति शास्त्रान्तरप्रयुक्तात् सोमातिपूतः सोमयाजी च ब्राह्मण एव न हि क्षत्रियवैश्ययोरेतद्विशेषणमिति ननु च सोमकार्य्ये तयोरपि न्यायोपविधानम् तेन तदातपवने उद्दमने च किमिति न भवत नैतदेव तादृ नाम कार्य्योपत्त्या धर्मप्राप्तिर्भवति न